PlanID: 2017001 – Høring: Flomtunnel i Sokndal

Tilleggsnotat til tidligere uttalelse fra Sokndal Elveeierlag, datert 10.03.2025

Til: Sokndal Kommune, NVE, NJFF Rogaland, Statsforvalteren i Rogaland, Dalane Vannområde, Miljødirektoratet

Saksnummer NVE: 202423367

Innledning

Dette dokumentet er et tillegg til tidligere oversendt uttalelse fra Sokndal Elveeierlag vedrørende planene om etablering av flomtunnel i forbindelse med flomsikring av Sokna. Vi ønsker med dette og legge frem våre bekymringer og synspunkter, samt stille spørsmål ved enkelte faglige vurderinger og konsekvenser som etter vår vurdering ikke er tilstrekkelig belyst i planmaterialet.

Bakgrunn

I Norge investeres det årlig betydelige midler i kalking, restaurering og andre tiltak for å forbedre forholdene for anadrom fisk. Til tross for dette har flere vassdrag fortsatt ikke klart å etablere bærekraftige bestander av laks. Innsatsen fortsetter likevel – både økonomisk og frivillig – i håp om langsiktige resultater.

Sokna utgjør et unikt unntak. Her ble det igangsatt omfattende kalking tidlig på 1990-tallet, og uten ytterligere tiltak har elva selv klart å bygge opp en naturlig og stabil laksestamme. Per 2025 vurderes Sokna som et vassdrag med svært godt og stabilt høstbart overskudd, og har vært det i ca 30 år. Skal vi virkelig risikere å ødelegge et av de få friske og stabile laksevassdragene vi har igjen i landet?

Lokalt engasjement og frivillig innsats

Det pågår kontinuerlig arbeid for å forbedre forholdene i elva, i stor grad drevet av lokalt engasjement og frivillig innsats. Vi stiller spørsmål ved om det er riktig å sette slike vassdrag i fare – og dermed bidra til ytterligere press på villaksen i Norge – når det etter vår vurdering/slik vi ser det finnes alternative løsninger.

Omfang og konsekvenser av tiltaket

Planene om en flomtunnel, med en estimert kostnad på i overkant av 500 millioner kroner – innebærer et drastisk naturinngrep. Etter gjennomføring vil elva i praksis ikke lenger ha naturlige flommer.

Sweco har i sin rapport konkludert med at tiltaket har ubetydelig eller ingen negativ påvirkning på anadrom fisk. Styret i elveeierlaget er uenig i denne vurderingen og den står i sterk kontrast til bekymringer reist i en rekke faglige og lokale innspill. Det er bred enighet om at flomsikring bør skje i samspill med natur og miljø, og at det finnes mer kostnadseffektive og skånsomme alternativer.

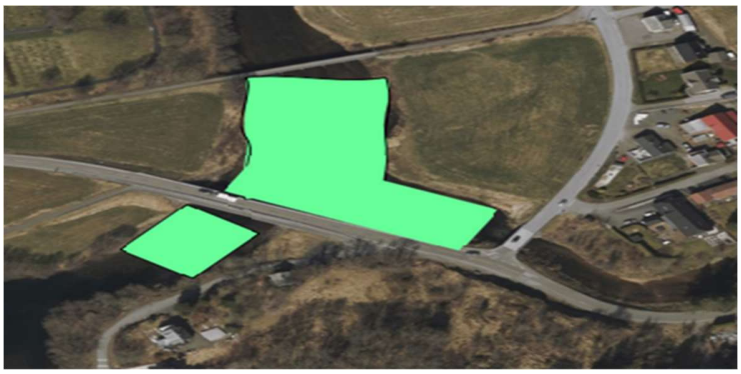
Behov for ny vurdering

Når det allerede er benyttet store summer på planlegging og prosjektering, kan det være vanskelig å tenke nytt og rasjonelt. Vi mener det er på tide å stoppe opp, revurdere prosjektet, og invitere kommune, statsforvalter og NVE til et felles møte for å finne en løsning som er gjennomførbar, bærekraftig og tar hensyn til både miljø og lokalsamfunn – nå og i fremtiden.

Ufullstendig konsekvensvurdering

Det fysiske inngrepet i et av elvas mest verdifulle og funksjonelle områder er i Swecos plan knapt omtalt: «Lite skjul, avbøtende tiltak er å legge ut stor habitatstein.» Vi stiller spørsmål ved om det er akseptabelt å underkommunisere risikofaktorer og utelate viktige fakta – enten av uvitenhet eller for å øke sjansen for godkjenning.

Tap av gyteområder

Store deler av det grønnmerkede området fungerer i dag som et viktig gyteområde, i tillegg til området innover Litlå og oppstrøms i hovedelva. Vi etterlyser en konkret vurdering av:

- Hvor stort tap av gyteareal (i kvadratmeter) tiltaket vil medføre.

- Hvordan den lave høydeforskjellen i dette partiet av elva vil påvirke forholdene oppstrøms.

Oppsummering og anbefaling

Dersom det skulle bli tildelt økonomiske midler til gjennomføring av flomtunnelen, og prosjektet blir godkjent, mener vi følgende må vurderes:

- Det foreslåtte inntaksnivået på 110 m^3/s må økes betydelig. Det finnes flere flaskehalser som enkelt kan utbedres, slik at flomproblematikken først oppstår ved vesentlig høyere vannføring.

- Utløpet ved Sogndalstrand og kapasiteten ved osen må beregnes, og maksimalt nivå her må legges til grunn for eventuelt inntaksnivå ved Prestebro.

- Det er ikke fornuftig at årlige flommer – ofte med varighet på kun få timer og kun marginalt over 110 m^3/s – skal ledes bort fra vassdraget. Ulempene ved dette er vesentlig større enn eventuelle fordeler.

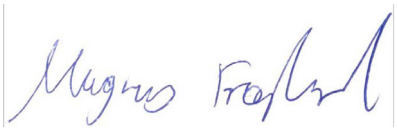
- Det må også vurderes hvordan flomtunnelen kan føre med seg lakseunger og anadrom fisk til havet, og hvilke konsekvenser dette kan få for bestanden.

Avslutning

Vi oppfordrer til en helhetlig og kunnskapsbasert tilnærming, der både miljø, lokalsamfunn og fremtidige generasjoner blir ivaretatt. Det finnes bedre, mer fornuftige og miljøvennlige løsninger for flomsikring – løsninger som ivaretar både grunneiere, vassdraget, elveøkologien og lokalsamfunnet som helhet.

Med vennlig hilsen 02.09.2025

Magnus Frøyland, Styret i Sokndal Elveeierlag

Kopi:
NVE
Statsforvalteren i Rogaland
Miljødirektoratet
Dalane Vannområde
NJFF Rogaland